

Slavnostní čas pro odpočinek a setkání s Bohem

Převod materiálu

Lukáš Klíma

Pořadí v lekci

60

Téma

V každém vztahu potřebujeme čas na setkávání. Tak je tomu i ve vztahu s Bohem, proto je důležité udělat si na setkávání s Bohem dostatečný čas. K tomu slouží den odpočinku, který nám dává Bůh vždy znovu každý týden. Tento den je slavnostní, odlišný od dní všedních.

Cíle

- *Předškolní děti* uslyší, že nám Bůh dává každý týden jeden slavnostní den, ve kterém si na nás dělá čas a chce, abychom si taky my udělali čas na něho. Proto v tento den chodíme na bohoslužbu, povídáme si o Bohu, oslavujeme ho a učíme se ho poznávat. Chceme, aby děti porozuměly tomu, že každý hezký vztah vyžaduje hezky spoleň strávený čas, což se týká i vztahu s Bohem. „Udělat si čas“ zároveň znamená dopředu se připravit.
- *Mladší školní děti* uslyší, že nám Bůh dává každý týden jeden slavnostní den, ve kterém si na nás dělá čas a chce, abychom si taky my udělali čas na něho. V tento den se učíme Bohu děkovat, že když si na něj uděláme čas, tak nám nic důležitého neuteče, naopak nažerpáme sílu a odvahu pro dny ostatní.
- *Starší školní děti* uslyší, že nám Bůh dává každý týden jeden slavnostní den, ve kterém si na nás dělá čas a chce, abychom si taky my udělali čas na něho. Tento den si můžeme užít jako den pohody, odpočinku a oslavy, kdy se nebudeme honit a stresovat.

Pro učitele

Poznámky k příběhu

Text Gn 2,1–3

Pozornost je soustředěna na „sedmý den“, tento výraz je zde uveden hned třikrát. Jedinečný charakter tohoto dne vyjadřují čtyři slovesa, kterými se Bůh k tomuto dni vztahuje: „dokončit“, „odpočinout“ (nebo „přestat“, kořen š–b–t, od kterého je odvozeno hebrejské slovo *šabat* — „den odpočinku“, „den přestání“ viz dále), „požehnat“ a „posvětit“. Je to den, kdy Bůh zanechává své tvůrčí činnosti proto, aby udílel své požehnání a posvěcení. Celé stvoření má v tento den na Božím požehnání a posvěcení podíl.

Stvořitelský sedmidenní cyklus zakládá náš sedmidenní týden. Časové jednotky jako den, měsíc a rok jsou odvozeny z pohybu Země a Měsíce, ale týden je odvozen ze stvořitelského cyklu, tedy z toho, že Bůh šest dní tvořil a sedmý den tvořit přestal.

Boží lid se učil respektovat tento Boží rytmus práce a odpočinku již během svého putování po poušti (viz níže Ex 16,22–30). Nabízí se zdůraznit motiv toho, že sedmý den se Bůh přestává zabývat svou prací a dělá si čas na sdílení s námi. Pro nás to znamená požehnání (zakoušení pokoje a radosti) a posvěcení (poznávání toho, jaký Bůh je).

Text Ex 16,22–30

Poprvé se zde (v. 23) v rámci celé Bible objevuje slovo *šabat* — „den odpočinku“, „den přestání“ (od práce, od všedních činností), „den slavnostní“ (Martin Buber překládá hebrejské slovo *šabat* jako „die Feier“ — „slavnost“). Další výskyty slova *šabat* v tomto oddílu: v. 25, 26, 29. Den odpočinku je zde představen jako slavnost, jako den, kdy se Bůh stará o svůj lid (zaopatřuje jej jídlem) a kdy se Boží lid učí žít ne ze svého výkonu, ale z Božího daru. Na den odpočinku je ovšem potřeba se připravit (dopředu nachystat jídlo, kterého dává Bůh předchozí den dvakrát tolik — v. 22 a 23).

Boží lid má v den odpočinku přestat dělat to, co dělal šest dní před tím (zde konkrétně sbírání manny) a tak tento den odlišit od dní ostatních. Zachováváním stejného rytmu činnosti a odpočinku (šest dní činnosti a jeden den odpočinku) jako Bůh přistvoření se lidé dostávají do „vyladění“, „souzvuku“, „rytmu“, „rezonance“, zkrátka blízkosti s Bohem. Mají tak možnost tímto způsobem zakoušet Boha jako toho, kdo je jim blízko, kdo žije ve stejném rytmu času.

Den odpočinku je proto jedním z důležitých opatření pro vzájemné sdílení Boha a jeho lidu. Respektováním dne odpočinku sdílíme s Bohem stejný rytmus času a zkusíme tak Boží požehnání a svatost. Sedmý den nám podle Ex 16,23 nabízí „slavnost odpočinku“, Hospodinův svatý den odpočinku“. Důraz u tohoto textu můžeme položit na to, co dobrého do života nám přináší, pokud význam tohoto dne nebudeme ignorovat.

Text Mk 2,27.28

Evangelia představují, jak Ježíš rozumí dnu odpočinku. Odmítá farizejské pojetí, ve kterém je důraz položen na to, co se v tento den dělat smí a nesmí. Představuje jej jako Boží opatření určené pro člověka (v. 27 „sobota je určena pro člověka“). Logika tohoto argumentu je založena na tom, že šestý den Bůh stvořil člověka a až potom, sedmý den, nastal odpočinek. Bůh však neodpočinul kvůli sobě, ale kvůli celému svému stvoření a především kvůli člověku.

Den odpočinku má tedy sloužit člověku a ne naopak, a proto je také naplnění lidských potřeb a péče o blaho člověka (zde konkrétně podle předchozího kontextu zmírnění lidského hladu) něčím, co se zámyslem tohoto dne dobře koresponduje.

„Syn člověka“ (v. 28) je označením jak pro člověka jako jedince (na rozdíl od výrazu „člověk“, který může označovat celé lidstvo), tak zároveň pro postavu, která má podle Da 7,13n přijít na konci časů a které je svěřena vláda nad celým světem. Ježíš toto označení vztahuje na sebe, což zde konkrétně znamená, že je doslova „pánem soboty“, tedy on (nikoli farizeové) rozhoduje o tom, co je a co není v tento den správné dělat.

Úskalím textu by bylo z tohoto Ježíšova výroku vyvodit, že je jedno, jak den odpočinku prožíváme, hlavně, když máme víru v Ježíše. Zde je dobré zdůraznit, že pokud je Ježíš pánem tohoto času, tak o něm nerozhodujeme my, ale on.

Lekce je postavena na základním textu, kterým je Ex 16,22–30. Ostatní dva texty jsou doplňkové pro plnější pochopení toho, o čem v den odpočinku jde.

Názvosloví

Trochu matoucí může být, že ve Starém zákoně je hebrejské slovo *šabat* v ekumenickém překladu následně překládáno jako „den odpočinku“, zatímco v Novém zákoně je tento den uváděn jako „sobota“. Pokud se u toho někdo pozastaví, je dobré zdůraznit, že se především jedná o sedmý den, ve kterém nám Bůh (Ježíš) nabízí slavnostní odpočinek a mimořádné společenství se sebou.

Odkazy

Moltmann, Jürgen: *Bůh ve stvoření*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999; s. 228–232. (Stručné, výstižné a inspirativní pojednání o teologii soboty a neděle; dále viz tematická část Křesťanské revue 2/2014.)

Sedlářková, Marta: *Čtvrté přikázání: Pamatuj na den odpočinku, že ti má být svatý*. Dostupné z <http://goo.gl/bYkUeN>.

Pro děti

Pro předškolní děti

Modelová situace

Dva kamarádi, Tonda a Standa, si spolu často chodili hrát. Podnikali spolu spoustu dobrodružství. Pak dostal Tonda k narozeninám tablet, ze kterého byl velmi nadšený. Měl na něm spoustu skvělých her, které rád hrál a na Standu už neměl zájem. Standovi to bylo líto a našel si nového kamaráda Pepu. Až v tuto chvíli si Tonda uvědomil, co všechno pěkného se Standou prožívali a že o to nechce přejít. Řekl to Standovi a od té doby si zase hráli společně i s Pepou.

Mít na sebe zájem je základem opravdového kamarádství. Taky Pán Bůh si na nás dělá zájem a chce, abychom si i my udělali zájem na něho, na to, co nám chce říct. Od toho máme den odpočinku, kdy nechodíme do školky (do školy), ale do kostela na bohoslužbu. Je to den, kdy k nám Bůh „přichází na návštěvu“. Proto se v tento den všichni oslavíme Boha, zpíváme písničky, posloucháme vyprávění o Bohu a modlíme se.

Biblický příběh

Dnešní biblický příběh je o tom, jak Bůh učil lidi, aby si na něho udělali jeden den v týdnu zájem. Použil si k tomu jídlo. Zařídil to velmi zajímavě. Když šli Izraelci po poušti, Bůh jim dával každý den jídlo. Vždycky ráno byla na zemi kolem izraelského tábora mana a Izraelci si jí nasbírali tolik, kolik na každý den potřebovali. Když si jí nasbírali víc, tak se jim do druhého dne zkazila. Tak tomu bylo šest dní, ale šestý den si mohli nasbírat dvakrát tolik, aby měli i na sedmý den, protože v tento den žádná mana nepadala. A tato mana se jim do druhého dne nezkažila. Tak se mohli Izraelci naučit, že sedmý den nemají dělat to, co dělali ostatní dny a místo toho mají slavit „slavnost odpočinku“, tedy slavnostní bohoslužbu. Bůh takto učil svůj lid, že se má na jeho návštěvu v den odpočinku připravit, aby si mohl tento zájem s ním užít.

Hra

Mana vypadala jako nějaké lupínky. Zahrajeme si s dětmi hru na sbírání many, kterou budou představovat útržky papírků. Při hře půjde o to, komu se přesněji podaří do své misky nasbírat dvojnásobné množství papírových útržků, než kolik jich bude v misce, která bude obsahovat „porci na všední den“.

Po hře dětmi připomeneme, že stejně jako Izraelci mohli šestý den nasbírat dvakrát tolik many, aby sedmý den sbírat nemuseli a mohli zájem na setkání s Bohem, máme se i my na tento den připravit, abychom mohli zájem jít na bohoslužbu a nemuseli myslet na to, co všechno ještě máme stihnout.

Opakování

Zeptáme se, čím vším byl sedmý den pro Izraelce na poušti odlišný. Šlo minimálně o tyto čtyři události:

- šestý den mohli nasbírat many dvakrát tolik
- do sedmého dne se jim mana nezkažila

- sedmý den mana nepadala
- sedmý den měli slavnost odpočinku

Pomůcky: útržky papírků, misky.

Pro mladší děti

Jak si užiješ volno, když víš, že tě čeká spousta úkolů do školy?

Jaký je rozdíl v tom, když víš, že už máš všechno hotové?

Dneska si budeme povídat o tom, jak Bůh učil svůj lid dnu odpočinku.

Bůh vyvedl izraelský národ z egyptského otroctví. Otroci musí stále pracovat a nemohou si nikdy pořádně odpočinout. Pořád jenom slyší: „Zaber!“ „Dělej!“ „Pohni!“ „Neulejvej se!“ Pořád je někdo honí, a když mají po práci, tak jsou tak vyčerpaní, že hned usnou. Nemají čas na to, v klidu si s někým popovídat, nemají čas na bohoslužby, nemají čas na nic, co by je v životě těšilo.

Z toho Bůh svůj lid vyvedl. Teď jdou pouští do země, kde budou žít svobodně. Protože však neznají nic jiného než otrockou práci, potřebují se svobodnému životu naučit. Naučit se plánovat si čas. Zahrnout do svého času také setkávání s Bohem a s přáteli, udělat si čas na odpočinek. To všechno je po cestě Bůh učí pozoruhodným způsobem. Spojí to s darem jídla.

Každé ráno Izraelci najdou kolem svého tábora ležet cosi jemně šupinatého a neví, co to je. A protože pro to neměli žádné pojmenování, tak tomu začali říkat podle této otázky — „Co to je?“ V hebrejštině to zní podobně jako „mana“. Ale hlavně, že se to dá jíst, dokonce je to velmi dobré, chutná to jako medový koláč a dá se z toho péct i vařit. Objeví se to každé ráno a každý si může nasbírat tolik, kolik potřebuje. Ale nedá se to skladovat přes noc. Do druhého dne se to zkaží. No nevádí, druhý den se to objeví zase. A tak Izraelci vychází každý den ráno sbírat manu a mají tak dostatek dobrého jídla.

Ale šestý den jim Bůh řekl, aby si toho nasbírali dvakrát tolik, protože další den nenajdou nic. A opravdu, mana se jim přes noc do sedmého dne nezkazila a sedmý den také kolem tábora žádnou manu nenašli. A protože neměli co sbírat, měli den odpočinku, během kterého byla bohoslužebná slavnost.

Jak chytě to Bůh vymyslel. Každý týden se to takto opakuje znovu a znovu během celých čtyřiceti let jejich putování po poušti. Za tu dobu se všichni naučí, že šestý den je potřeba připravit se na den sedmý, který si můžou užít jako den odpočinku a slavnostní bohoslužby. Izraelci se tak naučili nesoustědit se v tento den na svou práci, ale na to, jaký je Bůh a co dává on.

Časem určitě sami pochopili, jak je to důležité, udělat si čas na setkání s Bohem. Pochopili, že jejich práce není všechno, že je krásné oslavovat Boha a že jim nic neutěší. Naučili se, že když si odpočinou, tak budou mít víc síly a všechno se jim pak bude líp dávat. Ale hlavně budou mít čas na poznávání Boha a toho, jak je má rád. Bůh jim skrze manu pomohl zvyknout si na to, že jeden den v týdnu je jiný než ty ostatní.

Pro starší děti

Samostatný úkol

Začneme úkolem, ve kterém si mají děti promyslet, které dny v roce mají nejraději. Napíší si je na papír a popíší k nim, proč je mají rádi.

Rozhovor

Navážeme rozhovorem o tom, jaké by to bylo, kdyby všechny dny v roce byly stejné. Líbilo by se vám to? Co by vám chybělo? Pokračujeme rozhovorem o tom, jestli je pro nás také neděle dnem, který máme rádi? Jak trávíme neděli? Co by v neděli podle nás nemělo chybět? Jak by děti chtěly prožívat neděli, až budou dospělí?

Aktivita

Dospělí lidé často spěchají a nemají čas. Musí stíhat různé termíny, snaží se čas všemožně ušetřit... Přeteme si ukázkou z knížky „Malý princ“ a každé z dětí si dokončí podle sebe, co by udělaly, kdyby měly padesát tři minuty týdně nazbyt.

„Dobrý den,“ pozdravil malý princ.

„Dobrý den,“ řekl obchodník.

Byl to obchodník s patentními pilulkami utišujícími žízeň. Když člověk polkne jednu týdně, nemusí už pít.

„Proč to prodáváš?“ zeptal se malý princ.

„Je to velká úspora času,“ odpověděl obchodník. „Znalci to vypočítali. Ušetří se padesát tři minuty za týden.“

„A co se udělá s těmito padesáti třemi minutami?“

„Co kdo chce.“

„Kdybych já měl padesát tři minuty nazbyt...“

Až si všichni dokončí vřtu: „*Kdybych já měl padesát tři minuty nazbyt...*“ (děti si otočí papír, na který píšou, na druhou stranu, kde bude předtištěná tato vřta), necháme děti přečíst jejich dokončení. Nakonec přeteme, co řekl malý princ: „...šel bych docela pomaloučku ke studánce.“

Rozhovor

Bůh nám dává víc než padesát tři minuty, dává nám celý jeden den odpočinku, ve kterém chce, abychom se nehonili a nestresovali, abychom zažili pokoj a pohodu. Daří se nám to v neděli prožívat? Pokud ne, co nám v tom brání? Co můžeme udělat pro to, aby pro nás neděle byla skutečným dnem odpočinku?

Samostatný úkol

Rozdáme dětem bible, necháme je najít a přečíst si text Ex 16,22–30. Každý bude mít potom za úkol napsat, čím vším se pro Izraelce sedmý den odlišoval od dnů ostatních.

Pomůcky: papír, který bude mít na jedné straně linky, na druhé předtištěnou vřtu z malého prince, tužky, bible

Liturgie

Písně

Svítá: 246 — *Pane, dnešek je den chvály*

Biblický text k zapamatování

Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte... a já vám dám odpočinout. (Mt 11,28)

Modlitba

Bože, děkujeme ti za den odpočinku, ve kterém si děláš čas na setkání s námi. Prosíme, ať ho dobře využijeme k tomu, abychom tě poznávali a oslavovali. Amen.

Cílová skupina

[Školní](#)

[Předškolní](#)

Katechetické cykly

[Církevní rok](#)

Biblický odkaz (kat)

[Exodus 16,22–30](#)

[Genesis 2,1–4](#)

[Marek 2,27–28](#)